

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

¹Вінницький національний технічний університет

Анотація: Розглянуто поняття внутрішнього контролю як невід'ємної частини системи управління підприємством. Розкрито змістовну сутність внутрішнього контролю, сформульовано його характерні особливості та призначення. Визначено завдання системи внутрішнього контролю та вимоги, які гарантують його ефективне здійснення.

Ключові слова: внутрішній контроль; система управління; система внутрішнього контролю.

Abstract: The concept of internal control has been considered as an integral part of the enterprise management system. The substantial essence of internal control has been disclosed, its characteristic features and purposes have been formulated. The tasks of the internal control system and the requirements ensuring its effective implementation have been identified.

Keywords: internal control; management system; internal control system.

Сучасний етап розвитку ринкових відносин характеризується наявністю значної кількості ризиків у господарській діяльності та їх суттєвий вплив на фінансовий стан підприємств. Ринковий принцип управління підприємством змінює стратегічні орієнтири підприємств і ставить завдання розширення виробництва, збуту та ринків збуту, максимізації рентабельності, забезпечення ліквідності та збільшення вартості бізнесу. У міру зростання масштабів діяльності всебічний контроль над процесами, що відбуваються на підприємствах, можливий тільки через створення ефективної системи внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль є важливим інструментом системи управління компанією, що дає змогу забезпечити ефективне ведення бізнесу, дотримання чинного законодавства, перевірку економічної доцільності комерційних операцій і кваліфіковане виконання роботи всіма співробітниками, а також є важливим засобом запобігання розкрадання цінностей за допомогою спеціальних процедур і комплексів контрольних дій.

Під внутрішнім контролем розуміють сукупність певних дій, спрямованих на збирання та оброблення інформації з метою збереження активів компанії, їхнього цільового використання та відповідності стратегічному плану розвитку компанії. Усі ці заходи утворюють цілісну систему внутрішнього контролю підприємства [1].

Мета внутрішнього контролю - забезпечити постійне дотримання законності комерційних операцій, надійність і правильність їх здійснення та своєчасно виявляти недоліки. Головне завдання - виявлення резервів зростання і стратегій розвитку.

Внутрішній контроль здійснюється уповноваженими особами на підставі повноважень, визначених установчими документами та внутрішніми організаційно-розпорядчими документами. Чинне законодавство України, зокрема п. 5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2], передбачає, що компанія самостійно розробляє систему і форми управлінського обліку, звітності та оперативного контролю і визначає права працівників на підписання бухгалтерських документів. Таким чином, у системі внутрішнього контролю керівництво компанії, яке несе загальну відповідальність за її правильну організацію, покладає основні контрольні функції на головного бухгалтера та його підлеглих, а також на керівників функціональних відділів і служб.

Основні вимоги до системи внутрішнього контролю включають компетентність, сумлінність і чесність суб'єкта внутрішнього контролю, адекватність методів внутрішнього контролю та пріоритети в галузях, що мають стратегічне значення. Внутрішній контроль на підприємстві має бути організований економічно обґрунтовано та доцільно.

Створення та розвиток системи внутрішнього контролю є однією з основних умов виникнення правовідносин на підприємстві. Основна перевага такого контролю полягає в тому, що він дає змогу

ефективно відстежувати діяльність підприємства, забезпечуючи при цьому збереження комерційної таємниці та захист законних інтересів виробничого процесу [3]. Крім того, система внутрішнього контролю має бути побудована таким чином, щоб її можна було швидко адаптувати до вирішення нових завдань, що виникають у зв'язку зі зміною умов діяльності підприємства, з можливістю її розширення та модернізації.

Використання нових інформаційних технологій у процесі внутрішнього контролю дає змогу значно підвищити продуктивність праці спеціалістів різних підрозділів, забезпечити оперативну взаємодію між усіма учасниками процесу контролю, унеможливити випадки отримання хибної інформації під час її опрацювання та швидко керувати виробничими й обліковими процесами.

Ефективність внутрішнього контролю підвищується також за рахунок регулярного перерозподілу обов'язків між співробітниками. Це дає змогу забезпечити високий рівень теоретичної та практичної підготовки співробітників у різних галузях діяльності компанії, забезпечити гнучкість у використанні співробітників, унеможливити монотонність у роботі та зловживання з боку співробітників.

Таким чином, внутрішній контроль є невід'ємною частиною функціонування будь-якого підприємства. Внутрішній контроль поширюється на всі підрозділи та всі бізнес-процеси. Контроль функціонує як форма постійного зворотного зв'язку, завдяки якій керівництво отримує необхідну інформацію про фактичний стан підприємства та реалізацію управлінських рішень. Безперервний розвиток суспільства вимагає гнучкого реагування на зміни зовнішнього та внутрішнього середовища стосовно кожного підприємства. Це вимагає використання прогресивних методів внутрішнього контролю та розроблення програм його розвитку і вдосконалення з урахуванням міжнародних принципів і стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Воронко Р. М., Редченко К. І., Бурдик О. Ю. Роль внутрішнього контролю в системі управління торговельним підприємством. *Підприємництво і торгівля*. 2023. №35. С. 11-20.
2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
3. Михалків А. А., Косташ Т. В. Внутрішній контроль процесу господарювання: проблеми організації. *Економіка та держава*. 2020. № 1. С. 61–65.
4. Савченко Р. О., Савченко Н. М., Дем'янюк І. В. Внутрішній контроль: проблеми та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 9.
5. Онищенко В., Марінова В. Внутрішній контроль як фактор ефективності інформаційної системи бухгалтерського обліку. *Економіка та суспільство*. 2022. №40.

Руда Лілія Петрівна – к.е.н., доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: rudalist_ok@ukr.net

Белякова Катерина Сергіївна – студентка групи МФКД-21б, факультет менеджменту та інформаційних технологій, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: belyakovakaterina001@gmail.com

Ruda Liliia – PhD, Assistant Professor of the Department of the Finance and innovation management, Vinnitsa National Technical University, Vinnitsa, e-mail: rudalist_ok@ukr.net

Katerina Belyakova – student of group MFKD-21b, Faculty of Management and Information Technologies, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: belyakovakaterina001@gmail.com